

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 558 8° (LN 911 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 558 8° (LN 911 8° copy 2)

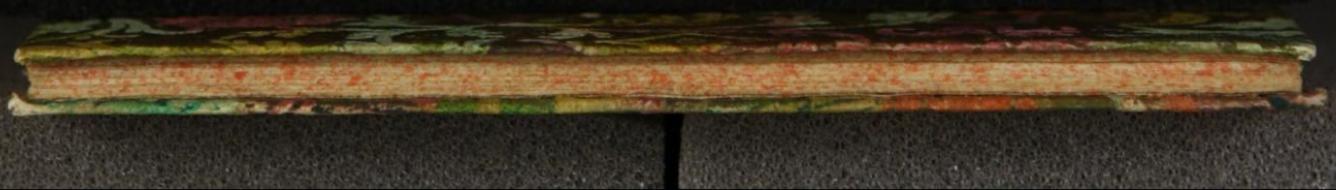
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 558 8° (LN 911 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 558 8° (LN 911 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 558 8° (LN 911 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 558 8° (LN 911 8° copy 2)

N° 558.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 558 8° (LN 911 8° copy 2)

B R E V I S

R E P E T I T I O

D O C T R I N Æ

de vniuersali *Nicolaus fra*

Gratia. sal me poside

M. 1640. iij. jum

per Xibilexōr partē real

Nicolaum Hemmingium.

Iacob. 4. Vers. 6.

Deus superbis resistit, humilibus autem
dat gratiam.

H A F N I Æ

Impressit Iohannes Stockel:
man, 1595.

B R E V I S
R E P E T I T I O
D O C T R I N Æ
de vniuersali
Gratia.
per
N. H.

Lectori. S.

Accipe, Lector, hanc Epitomen de Vniuersali Gratia, eō animo quo eam tibi offero. Gratiam vniuersalem voco non quæ omnibus continet, sed quæ omnibus offertur, cuiusq; omnes participes fieri pos-

possunt qui volant obedire E-
uangelio. Non est, teste Pau-
lo, distinctio siue scilicet pecca-
tum spectes siue Gratiam, ut
enim omnes peccauerunt: Ita
conclusit Deus omnes sub pec-
cato ut omnium misereatur.
Omnes, ait Paulus, vos filij
Dei estis per fidem in IESU
Christo quotquot enim baptiza-
ti estis in Christum, Christum in-
duistis, non est Iudeus neq; Græ-
cus, non est seruus neq; liber, non
est Masculus neq; Fæmina, om-
nes enim vos unus estis in Chri-
sto IESU, si autem vos Christi,
Ergo semen Abrabæ estis &
A 2 secun-

secundum promissionem hære-
des. In his persistito pie Le-
ctor, nec sinas te hinc abduci
ullius quantumuis sapientis &
magni nominis Sophistica.
Vale & viue in Christo vita
nostra ut æternum viuas,
A M E N.

Nicolaus Hemmin-
gius.

PRÆ-

PRÆFATI O.

Aulus Roman: 9. 10. 11.
Pmandatum Christi quod est
Marci ultimò declarans
Ecclesiam Dei , non intra
angustos limites alicuius
nationis claudit : sed eam ad fines usq;
orbis terrarum extendit: unde fit ut Ec-
clesia iam sit & dicatur CATHOLI-
CA , hoc est , non unius familiæ , nationis
& populi sed uniuersalis per totum terra-
rum orbem dispersa . Mandatum Christi.
hoc est: Ite in mundum uniuersum , præ-
dicate Euangelium omni creaturæ , qui
crediderit & baptizatus fuerit , saluus
erit , qui uero non crediderit , condemnabitur .
Omnis ergo qui credit , cuiuscunq;
nationis , conditionis aut sexus fuerit , fi-
lius Dei nascitur , & secundum præscien-
tiam Dei electus est & prædestinatus ad
uitam æternam . Qui uero non credit eius
filius est cuius opera facit , hoc est , Diabo-

A 3 li &

DE VNIVERSALI

li & secundum præscientiam Dei reprobus est & abiectus. Ex mandato filij sumatur Regula de proposito patris alios saluantis alios damnantis, hæc uidelicet: *Propositum Dei de saluandis & damnandis manet firmum secundum uerbum promissionis & comminationis.* Iam ad Paulum ueniamus.

Occasio : cap. 9. 10. II.

Cum Paulus Romanis scriberet, multi Romæ erant Iudæi quorum non pauci calumniabantur doctrinam Pauli hoc modo:

Si Iesus quem prædicat Paulus, esset Messias semini Abrahæ seu Israëlitis promissus, reciperetur ab Israëlitis, quod non fit: & non prædicaretur gentibus, quod fit. Hanc obiectionem Paulus scripturis diluens definit semen Abrahæ seu ueros Israëlitas esse filios promissionis, hoc est, eos

GRATIA.

eos omnes qui insistunt uestigijs fidei A=
brahæ, siue à Iudeis, siue à gentibus ori=
ginem ducant secundum carnem.

Sententia Trium : cap. Epist.

Paul. Rom. 9. 10. 11.

*Quemadmodum in familijs patrum
uidelicet Abraham & Isaac illi soli qui
habebant promissionem scribebantur pri-
mogeniti & hæredes patrum suorum in
terrenis bonis, ut Isaac & Jacob, exclusis
Ismaele & Esau, qui non habebant pro-
missionem: Ita in uniuerso mundo seu in
familia Dei, illi soli qui habent promissio-
nem adoptionis scribuntur hæredes Dei
in cœlestibus bonis, ut Iesus Christus &
in ipso omnis qui credit. Habent enim
omnes credentes promissionem adoptio-
nis in Christo IESV, nam in Christo
per fidem nascuntur filij DEI: & quia
sunt filij, hæredes quidem sunt DEI,*

A 4 cohæ-

DE VNIVERSALI
cohæredes uero CHristi , Roman : 8.
Vers: 17.

ORDO.

Disputatio Pauli Rom. 9. 10. 11. de
Ecclesia & de prædestinatione quatuor
constat: Exordio, Expositione, Conten-
tione & Epiphonemate. Ego autem hic
tantum de expositione, nonnulla adjici-
am, cuius expositionis probatio nobis sit
Apostolica auctoritas. Tunc enim suf-
ficit rerum narratio seu expositio, quan-
do probatio in auctoritate dicentis posi-
ta est.

Expositio disputationis Pau-
linæ hoc Argumento con-
tinetur.

Vt non omnes nati ex semine Abra-
ha secundum carnem, sunt filij iure suc-
cessio-

GRATIA.

cessionis in terrena hæreditate, sed tan-
tum qui habent promissionem ut Isaac &
Iacob cum suis posteris quorum multi fue-
runt increduli & perierunt: Ita non om-
nes qui sunt filij iure successionis, sunt fi-
lij Dei & hæredes cœlestis hæreditatis sed
tantum qui habent promissionem, ut om-
nes insistentes uestigijs fidei Abrahæ, id
est, credentes ex quibus suis parentibus or-
ti siue Iudæi fuerint siue gentiles: non
enim est distinctio. Partes huius Argu-
menti ordine probantur & Typicè de-
clarantur.

TYPVS.

Non omnes qui sunt ex Israel [scili-
cet per carnalem propagationem] sunt
Israel (iure successionis in hæreditate]
neq; quia sunt semen Abrahæ (carnale)
omnes filij (iure successionis in paternis
bonis) sed in Isaac (habente promissio-
nem)

DE VNIVERSALI

nem) uocabitur tibi semen (id est, Isaæ reputabitur filius tuus & hæres non autem Ismael.)

Antitypon.

Hoc est (ueritas Typo respondens hæc est,) Non filij carnis (id est, non natati Deo uel ex sanctissimis parentibus secundum carnalem nascendi modum) hi sunt filij Dei, (Adoptione & gratia) sed filij promissionis (id est, omnes quibus facta est promissio Adoptionis in Christo IESU) reputantur in semen (annumerantur filijs Dei ex qualibuscunq; parentibus orti secundum carnem.) Est autem hic diligenter obseruanda duplex promissio,
// una hæreditatis terrenæ, quæ est seminis Abrahæ cui facta est promissio de terra Chanaan. // Altera, hæreditatis cœlestis quæ est seminis Dei, hoc est, omnium credentium. Omnes enim credentes quia.
per

LIA 2 GRATIA.

per fidem sunt in Christo (cuius Typus
fuit Isaac) semen Dei sunt. Ex hac Ty=
pi & Antitypi collatione sequens demon=
stratio concluditur:

Quemadmodum in familia Abr=
hae & Isaac illi soli qui habebant promis=
sionem reputabantur filij primogeniti &
hæredes paternæ & terrenæ hæreditatis,
exclusis cœteris fratribus secundum car=
nem: ita in uniuerso mundo (id est, in fa=
milia Dei) illi soli qui habent promissio=
nem Adoptionis censentur filij Dei & hæ=
redes paternæ & cœlestis hæreditatis, ex=
clusis omnibus promissionem non haben=
tibus.

Iam autem omnes credentes habent
promissionem Adoptionis iuxta dictum,
Iohan. capit. 1. Vers. 12. &c. Quotquot
recepérunt eum dedit eis potestatē filios
Dei fieri, his qui credunt in nōmen eius
qui non ex sanguinibus, neq; ex uoluntate
carnis neq; ex uoluntate niri, sed ex Deo
mat̄

DE VNIVERSALI

nati sunt. Marci ultimo. Euntes in mun-
dum uniuersum, prædicate Euangelium
omni creaturæ, qui crediderit & bapti-
zatus fuerit, saluus erit, qui uero non cre-
diderit, condemnabitur. Gal. 3. Vers. 22.
Conclusit scriptura omnia sub peccatum,
ut promissio ex fide Iesu Christi daretur
credentibus.

Omnis igitur qui credit filius Dei
est, electus & hæres cœlestis hæreditatis
reiectis omnibus incredulis. Quapropter
constans & firma secundum propositum
Dei stat uniuersalis cum promissio, tum
comminatio. Promissio quidem: Omnis
qui credit saluabitur, ut filius & electus
Dei. Communatio uero: Qui autem non
credit peribit ut à Deo reiectus, Iohan. 3.
Vers. 26. Quantum autem ad Infantes
Christianorum attinet participes manent
ut ueri rami radicis & pinguedinis oliuæ,
hoc est foederis initi inter Deum & Abra-
hamum semenq; eius (cuius rei testimo-
nium

GRATIA.

nium est Baptismus) idq; donec steterint
in radice & non defringantur aut præci-
dantur propria incredulitate. Roman. II.
Vers. 20.

Hinc etiam manifestum est, curnam
Electio sit particularis tamēsi gratia uni-
uersalis. Gracia enim pendet à sola mi-
sericordia DEI uolentis non mortem sed
uitam peccatoris conuertentis se. Electio
autem pendet ex conditione fidei, quæ fi-
des non est omnium: quia multi se contua-
maciter opponunt Euangelio & Spiritui
sancto. Huc pertinet querela Domini:
Multi sunt uocati, pauci uero electi. *ad gloriam*

Porro quoniam Paulus sex gradus
actionum DEI in hoc Argumento ponit
eos breuiter declarabo, sunt enim hi gra-
dus.

Præscientia.

Electio.

Prædestinatio.

B

Voca

DE VNIVERSALI

Vocatio.

Iustificatio.

Glorificatio.

Horum tres primi gradus ad consilium DEI referuntur. Tres posteriores ad executionem pertinent. Nam quos praesciuit, elegit, prædestinavit ab æterno, hos uocat in tempore, iustificat & glorificat.

Præscientia DEI est certa notitia in Deo, qua Deus ab æterno omnia futura ex qualibuscunq; causis eueniant, præscit. Hac ergo præscientia praesciuit Deus, & eos qui credituri essent & qui contumaciter se opponerent Euangilio, neq; tamen fit aliquid quia Deus hoc praesciuit, sed quia futurum erat, Deus hoc præscivit. Iudas non prodidit Christum quia hoc DEVS praesciuit & Prophetæ prædixerunt, sed quia Iudas ex suapte malitia

GRATIA.

litia suum Dominum erat proditurus,
Deus hoc præsciuit & Prophetæ præ-
dixerunt.

Electio est duplex, una terrena qua
quis eligitur ad certam dignitatem & offi-
cium in terra ut Isaac eligitur in hæredem
Abrahæ. Jacob ad ius primogeniti in fa-
milia Isaac. David in Regem, &c. Al-
terra, coelestis, quæ est credentium, Adop-
tio in filios Dei, hæc fit secundum præsci-
entiam, I. Pet. I. Electis secundum præ-
scientiam. Item, Roman. II. Vers. 2.
Non repulit Deus populum suum quem
præsciuit scilicet populum fore per fidem.
Ideo, Eph. I. dicitur. Elegit nos in ipso
scilicet Christo ante constitutionem mun-
di. Teneatur autem hoc loco quod Elec-
tio & Adoptio se mutuo definiant. Ut
enim Electio est credentium Adoptio in
filios Dei: ita Adoptio est credentium in
filios Dei Electio.

B 2   OB.

DE VNIVERSALI OBJECTIO.

*Salus nostra pendet ab æterna Dei
Electione, Ergo non ex fide.*

Responso.

Collectio hæc inepta est. Nam contrarium concludendum est hoc modo: Salus nostra pendet ab æterna Dei Electione. Ergo pendet ex fide. Consequentiam probo: Electio Dei æterna [elegit enim nos ante iacta fundamenta mundi] pendet à præscientia Dei [quos enim præscivit, hos elegit] præscientia Deus præscivit, ut omnia, ita credituros. Credituris in Christum facta est promissio salutis iuxta illud: *Quisquis crediderit, saluus erit.* Item, *Gratia saluati estis per fidem.* Salus itaq; hominum pendet ex fide iuxta æternam Dei electionem.

Regu-

GRATIA.

Regula.

Principale requirit subordinata media necessaria ad finem. Sunt autem subordinata media ad finem, id est, ad salutem nostram necessaria: MEDIATOR: FIDES in Mediatorem quia renascimur: & NOVA OBEDIENTIA in Renatis.

Prædestinatio est præordinatio, & electorum seu filiorum DEI ad crucem & gloriam, Roman. 8. & Medij ad gloriam uidelicet prædicationis crucis (quæ sapientia DEI est, I. Corinth. 2. Versu: 7.)

Quando scriptores extendunt uocabulum prædestinationis & ad saluandos & ad damnandos, in hunc modum definienda est:

Prædestinatio secundum præscientiam Dei est præordinatio omnium hominum,

DE VNIIVERSALI

num, credentium quidem ad salutem, in-
credulorum uero ad damnationem. Hæc
definitio congruit cum mandato & pro-
missione CHristi. Marci ultimo conclu-
ditur ex disputatione Pauli & habet to-
tius scripturæ consensum.

Vocatio fit in tempore per prædi-
cationem Euangelij, unde & natus di-
cuntur propriè Paulo qui uocati ueniunt
profitentes Christianismum. Atq; hæc
uocatio Dei est æm̄itamēlnt̄, Rom. ii.
Vers. 29. Huius enim Deum non poenit-
et. Vult ergo Deus omnium quos uocat
salutem, modo eam fide amplecti uelint
ueste nuptiali indui.

Iustificatio est uocati & credentis
Euangelio absolutio à peccato, imputatio
iusticie Christi & acceptatio gratuita ad
uitam eternam.

Glorificatio sequitur iustificationem,
nam quos iustificauit, hoc etiam significa-
vit & in præsenti uita & in futura, idq;
maxi-

GRATIA.

maxime ubi liberati ab insidijs hostium
triumphabimus cum Christo in omnem
eternitatem.

Sed cur Paulus in enumeratione ho-
rum graduum utitur tempore præterito
uocauit, iustificauit & glorificauit, cum
multi nondum nati sint uocandi, iustifi-
candi, glorificandi? Respondeo. Hoc
fit propter duo uidelicet propter certi-
tudinem euentus & propter præscienti-
am uocantis. Nam propter præscienti-
am DEI Christus, Iohann. 10. Vers. 16.
ait: Et alias oves habeo, quæ non sunt
ex hoc ouili & illas oportet me addu-
cere.

Paulus etsi ad tempus fuit lupus ra-
pax, uastator ouilis Domini, secundum
tamen præscientiam Dei fuit ouis: Nam
conuersus ad Deum fit ouis obediens uo-
ci pastoris sui. Atq; ita multi sunt hodie
uastatores ouilis Christi, ex quibus tamen
alii secundum præscientiam Dei sunt

DE VNIVERSALI

enes, quos Christus uoce Euangelij ad-
ducturus est suo tempore. Iam ad Typos
& Antitypa redeamus.

Paulus duos Typos proponit ex qui-
bus colligit propositum Dei de Electione
& Reprobatione.

Primus Typus.

Ut Abraham pater in sua familia
fuit Typus Dei patris in uniuerso mun-
do: ita Isaac filius fuit Typus Christi (et
in Christo omnis credentis) reiecto Ismae-
le Typo incredulorum.

Ut Isaac est filius Abrahæ Natura
& Electione: Natura quia ex semine A-
brahæ natus est: Electione, quia præla-
tus est Ismaeli in successione: ita οὐαὶ &
eternus est filius Dei Natura & Electio-
ne: Natura quidem quia est eiusdem essen-
tiæ cum patre: Electione uero, quia in
assumpta humanitate natus est filius ut ius
habeat

LXXXI. GRATIA.

habeat solus cœlestis hæreditatis seu regni paterni. Sic omnis homo est filius Dei creatione: at qui credit nascitur filius Dei etiam regeneratione. *RE NO NO*

Secundus Typus idem
significans.

Sicut Isaac pater in sua familia fuit Typus Dei patris in universo mundo: ita Jacob filius fuit Typus Christi (et in Christo omnis credentis) reieicto Esau Typo incredulorum. Hinc in hanc sententiam concludit Paulus de proposito Dei alios eligentis, alios prætereuntis.

Quemadmodum propositum Dei manet secundum promissionem quia Deus elegit Isaac in filium Abrahæ et in eiusdem hæredem in terrenis bonis, excluso Ismaele à successione: ita propositum Dei manet firmum secundum promissionem, qua Deus elegit Christum in filium et

B 5   hære-

DE UNIVERSALI

hæredem cœlestium bonorum , de quo
Psalm. 2. sic scribitur : Narrabo decre= tum: Dominus dixit ad me , Filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam & posseſſionem tuam terminos terræ. Huic addit comminationem, Adhortationem & Promiſſionem. Comminatio est hostium: Conteres eos , id est , contumaces Iudeos , in uirga ferrea , id est , gladio Vespasiani. Hortatio est ad dociles : Osculamini filium. Promiſſio : Beati omnes qui con fidunt in eo.

Ut autem adhuc omnia fiant clario= ra, Schema propono , in quo omnia tan= quam in ſpeculo cernentur.

Schema.

1. Abraham.	1. Deus.	1. Deus.
2. Isaac.	2. Christus.	2. Renatus.
3. Promiſſio.	3. Promiſſio.	3. Promiſſio.
4. Hæritas.	4. Regnum.	4. Vita æterna.

Decla-

GRATIA.

Declaratio.

Quemadmodum Isaac solus secundum promissionem fuit filius & heres Abrahæ in terrenis bonis: ita Iesus Christus Filius hominis solus secundum promissionem est Filius & heres Dei in regno patris. Atq; hoc est, quod dominus Nicodemum instruens de uita æterna obtainenda, magna cum asseueratione testatur cum ait Iohan. 3, Vers. 13. Nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit de cœlo Filius hominis (Iesus Christus) qui est in cœlo. Ergo Filius hominis IESVS CHRISTUS solus ius habet regni paterni.

Quid igitur hic dicemus de hominibus aspirantibus ad cœlestem hereditatem, cum hereditas illa sit solus IESV Christi Filij hominis? Cum certum sit & ex Typo & ex asseueratione domini constet neminem ascendere in cœlum nisi solum

DE UNIVERSALI

lum Filium hominis (qui & Filius Dei est Iesus Christus) necesse est, ut qui coelestem hæreditatem appetit, per regenerationem inseratur Filio hominis (id est, Iesu Christo) ut eius membrum fiat, atq[ue] adeo unus cum ipso. Ob hanc causam se hic Filium hominis nominat, nimirum ut ipsi iuncti efficiamur Filij Dei quo nobis in illo ascendere in cœlum liceat. Ideo dominus dicit Nicodemo Iohan. 3. Vers. 5. Nisi quis natus fuerit ex aqua & Spiritu non potest introire in regnum Dei, quod natum est ex carne, caro est (id est, qui nascitur ex Adam, Adam nascitur, damnatus à damnato) Quod natum est ex spiritu, spiritus est (hoc est, qui natus est ex Deo, filius Dei est, & spiritu Dei agitur)

Porro, quomodo homo filius iræ nascitur filius Dei, docent Iohannes & Paulus, ut alios testes præteream. Iohannes quidem capit. 1. Versu: 11. ait:

Quo-

GRATIA.

Quotquot receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri ijs qui credunt in nomen eius, qui non ex sanguinibus neq; ex uoluntate carnis, neq; ex uoluntate uiri sed ex Deo nati sunt. Nam credendo purgamur à peccatis nostris sanguine Christi, iustificamur iusticia Christi credentibus imputato, regeneramur spiritu Christi & nascimur filij Dei, qui spiritus Christi in corde credentium spirat nouos motus congruentes legi Dei. Horum omnium [quæ adiuncta sunt fidei] hoc est, purgationis à peccato, iustificationis per iusticiam Christi nobis credentibus imputatam, & regenerationis per spiritum sanctum, Baptismus symbolum est. Nam baptizati in Christum, Christum induunt cum suis meritis modo credunt, nam sine fide Baptismus in Adulatis ociosus est, sicut circumcisio in Iudeo non credente, Roman. 2. Vers. 28. Paulus uero, Galat. 3. Vers. 26. ait: Omnes

C.

nnes

DE VNIVERSALI

nes uos filij Dei estis per fidem in IESU
Christo , hoc est , Omnes credentes quia
sunt in Christo Iesu nati sunt filij Dei &
dicuntur.

Cœterum quia iusticia Dei requi-
rebat aut poenam commeritam peccato-
rum , aut λύτρων , quo satisficeret iusticie
Dei , Dominus ipse & Typo & claris
uerbis erudit Nicodemum de satisfactio-
ne seu λύτρῳ . Typus est Iohan . 3 . Ver-
su . 44 . Sicut Moses exaltauit serpen-
tem in deserto : ita oportet exaltari Fi-
lium hominis , ut omnis qui credit in eum ,
non pereat , sed habeat uitam æternam .
Typo subiungit hæc clara uerba , Ver-
su . 16 . Sic Deus dilexit mundum , ut fi-
lium suum unigenitum daret : ut omnis
qui credit in eum , non pereat , sed habeat
uitam æternam : Quia scilicet iam unus
est cum Christo herede uitæ æternæ , seu
regni paterni .

113

GRATIA.

In hanc sententiam accommodat
Paulus Typum Isaac ad credentes, Ga-
lat. 4. Versu. 28. Nos autem, fratres
secundum Isaac promissionis filij sumus,
hoc est, explicata similitudine: Sicut
Isaac fuit filius Abrahæ secundum pro-
missionem (nam Isaac fuit Typus &
Christi & membrorum eius, siquidem
caput & membra unus Christus sunt:) ita
omnes credentes sunt Filij DEI se-
cundum promissionem de qua supra
dixi.

OBJECTIO.

Isaac electus est in heredem Abra-
hæ sine fide propria, similiter & Iacob
à DEO accepit ius primogeniti ante-
quam, natus est in hanc lucem. An igi-
tur & nos electi sumus absq; conditione
fidei nostræ? Respondeo. Abrahæ de
Isaaco futuro herede facta est à DEO

C 2

pro-

DE VNIVERSALI

promissio. Hanc promissionem fide apprehendit Abraham, nam credidit DEO promittenti ac dicenti: in Isaac uocabitur tibi semen. Rebeccæ matri Iacobi & Esau facta est promissio de iure primogeniti Iacobi. Hanc promissionem fide amplexa est Rebecca tribuens DEO laudem ueritatis in suis promissis. Et si autem Isaac pater filium Esau propter cursum & industriam in uenatione prætulerit Iacobο & uoluerit ipsum iure primogeniti gaudere. Rebecca tamen mater sancto quodam, ut ita dicam, dolo, effecit, ut Isaac pater Iacobο filio ius primogeniti cum benedictione conserret. Hic ergo tenendum est discrimen inter singularem promissionem & communem:

Singularis promissio terrenæ dignitatis non derogat communi promissio- ni hæreditatis cœlestis, quarum illa absoluta est, hæc conditionata.

GRATIA.

In familia Abrahe: Ismael & Isaac
habebant communem promissionem hæ=
reditatis cœlestis quæ ipsis circumciso=
ne tanquam sigillo DEI obsignata fuit.
Huic non derogat singularis promissio,
quæ facta est Isaaco de hæreditate ter=
rena patris sui Abraham, excluso Is=
maële.

In familia Isaac: Jacob & Esau com=
munem promissionem habuerunt cœle=
stis hæreditatis per fidem obtainendæ, quæ
ipsis sigillo Dei nempe circumcisione ob=
signata fuit. Huic communi promissioni
non derogat promissio facta Isaaco de iu=
re primogeniti.

In familia Iesse: Septem fratres fue=br/>re, qui omnes communem promissionem
hæreditatis cœlestis, testante circumciso=br/>ne habuerunt. Huic communi promissio=br/>ni non derogat singularis electio, quod
David minimus fratum suorum electus
est in Regem:

DE UNIVERSALI

Ad eundem modum in familia Dei,
id est, in uniuerso mundo, communis
promissio uite æternæ est omnium crea-
dentium. Huic communi promissioni
nihil derogat diuersitas officiorum &
uocationum in mundo, modo Decalogo
non aduersentur.

13 Omitto quod omnis notum est,
non omnia requiri in Typo, quæ in An-
titypo concurrunt, alioqui Typus &
Antitypon idem essent. Nunc autem sunt
discreta, siquidem Typus umbræ, & Ant-
itypon corporis rationem habet. Sic
discernit Paulus ad Hebre. 10. Versu: 1.
Vmbram habuit lex futurorum bonorum,
non ipsam imaginem rerum.

13 Discernendum est igitur accuratè
inter personalem, electionem ad certum
munus in terris, & communem uocatio-
nem omnium hominum ad hæreditatem
in cœlis, cum unus sit Deus omnium, ut
creator, ita & Saluator. Illa pendet à
foliis

GRATIA.

sola uoluntate uocantis, hæc pariter & à uoluntate uocantis & à fide uocati. Qui enim non credit (de adultis loquor) ad hæreditatem cœlestem nequaquam admittitur, ut qui extra corpus Christi in peccatis suis adhuc hæret.

Electus fuit David in Regem populi Dei, similiter & Saul. Electus fuit Petrus in Apostolum, sicut & Iudas. Hæc Electio non in omnibus similem habuit exitum. David enim & Petrus saluati sunt fide reiectis Saule & Iuda ob suam contumaciam.

Sciendum proinde est, quod ut Isaac & Iacob non sunt saluati, quia ille fuit heres Abrahæ, hic primogenitus in familia Isaac, sed quia crediderunt: ita Ismael & Esau non sunt damnati, quia exclusi erant à familijs patrum suorum propter politicum finem (uoluit enim Deus in plures quasi colonias distribuerre posteritatem Abrahæ, ut constaret ex

DE VNIVERSALI

qua tandem familia Christus nasceretur)
sed saluati sunt modo crediderunt. Nam
omnibus ex aequo data fuit circumcisio,
quæ erat signaculum Dei, quo obsigna=
uit Deus iusticiam omnibus credentibus
non minus Ismael & Esau quam Isaac &
Jacob. Circumcisio enim (ut promissio
Dei) fidem circumcisi postulabat. Fie=
ri igitur non potest quim Dominus illo=
rum resipiscentiam & salutem uoluerit.
Sunt enim ἀμελέτα τὰ χρισμάτα
υχὲ ἡ πλῆσις τὸς θεῶς. Roman. II. Ver=
su: 29. Piè igitur Lutherus ex Esau re=
conciliacione & pietate erga patrem mor=
tuum, resipiscentiam & salutem eius col=
ligit tanquam ex fructu arborem.

Conueniunt quidem umbra & ue=
ritas seu Typus & Antitypon in tribus.
Nam ut Isaac & Jacob electi sunt ad cer=
tas functiones in terra, nulla neq; origi=
nis sanctæ, neq; conatus paterni, neq; me=
ritorum propriorum habita ratione: ita
creden=

GRATIA.

credentes sine sanctitate maiorum, sine
conatu parentum & absq; meritis pro-
prijs electi sunt ad hæreditatem cœlestem,
sed mediante fide Christi, quæ de alieno
& non de suo gloriatur. Teneatur di-
ctum Domini absq; omni Sophistica: ite
in mundum uniuersum & prædicate Eu-
angelium omni creature, qui credide-
rit & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui
uero non crediderit condemnabitur. Ha-
bes hic apertam distinctionem à Domino
nobis commendatam inter Electos & Re-
probos. Electi sunt credentes, qui uero
non crediderint, reprobi sunt.

Porro, quod promissio Adoptionis
in Christo non claudatur ita angustis ter-
minis, ut quidam uolunt, sed potius ex-
tendat se promiscuè ad omnes homines
cuiuscunq; fuerint nationis, conditionis
& sexus manifestum est. Sic enim Pau-
lus Galat. 3. Vers: 28. ait: Non est Iu-
deus, neque Græcus hic tollitur natio-

DE UNIVERSALI

num distinctio) Non est seruus, neque liber (hic remouetur dignitas & obscuritas personarum (Non est Masculus, neque Foemina (hic adimitur sexuum differentia) sed omnes uos unus estis in Christo Iesu, Roman. 3. Vers: 2. Non est distinctio, omnes enim peccauerunt & deftaluuntur gloria Dei iustificati ipsius gratia per redemptionem quæ est in Christo Iesu, Roman. 10. Vers: 12. Non est distinctio iudei & Græci: idem enim Dominus omnium est, diues in omnes qui invocant eum. Omnis enim qui invoca exigit nomen Domini saluus erit, idque secundum propositum & evolutionem Dei, quæ duo nempe propositum & evolutionem Dei, non alibi querenda sunt quam in uerbo DEI. Propositum immutabile, Gene. 3. Vers: 15. exprimitur: Semen mulieris conteret caput serpentis. Hoc propositum Dei ex mandato Christi, Marci 16. concludi supra diximus, Omnes ergo

GRATIA.

ergo qui hanc promissionem fide amplectuntur electi sunt, & adoptione filij secundum propositum Dei. De Beneplacito ipse pater testatur, Matth. 3. Versus: 17. Hic est Filius meus dilectus, in quo es electus. Et Angeli canunt: Hominibus electis, id est, homines accepti sunt patri in Christo. Beneplacitum ergo Dei non est alibi querendum quam in Christo, in quo solo omnes qui credunt accepti sunt Deo ut dilecti in dilecto. Nec aliud uult prædestinationis vox, ut supra clarissime ostendimus.

Qui igitur quædam dicta Pauli torqueant ad confirmandam suam sententiam de particulari gratia quasi Deus non uellet omnium hominum salutem, spiritum sancto in Paulo loquenti iniuriam faciunt, & Typos quibus Paulus utitur non rectè accommodant ad suam particularitatem probandam. Non enim, ut par est, distinguunt inter electionem Typicam,

DE VNIVERSALI

cam, terrenam & temporalem, quæ est posterorum Iacob: Et Electionem ueram, cœlestem & æternam, quæ est filiorum Dei, hoc est, omnium credentium.

Habes mi frater sententiam ueram de Electione & Adoptione credentium in filios Dei luculenter expressam, quam ut spero, mecum amplecteris, quæ suauissimos fructus in corde credentium producit, uidelicet certam expectationem promisse salutis, gratiarum actionem, timorem Dei castum, inuocationem, charitatem erga proximum, patientiam in cruce & alios fructus spiritus.

In hac doctrina qui constanter persistiterit firma suæ salutis anchora nititur, unde fit ut non turbetur ullis Stoicorum somnijs, quæ alios dubitatione frangunt, alios perplexitate inuoluunt, multos carnaliter securos efficiunt, non paucos in desperationem impellunt, ut prorsus à Christo deficiant, qui Christus omnibus

GRATIA.

ex quo datus est, sed cum hac conditio= ne, si oblatam Christi gratiam fide acce= perint, ac ut decet filios Dei retineant fidem & bonam conscientiam usque ad finem.

Porro, quoniam salus nostra ex fi= de pendet huc duo de fide adiūciam. Pri= mum tradam discriminem inter fidem ani= malis hominis ac spiritualis: Seu quod idem est: inter fidem Philosophicam & Christianam. Alterum, Modum expo= nam, quomodo fidem spiritualis hominis, seu Christianam consequamur:

Discrimen hoc est: Animalis ho= mo non percipit quae sunt spiritus Dei, hoc est, doctrinam spiritualem non in= telligit. Quare? Quia fides animalis hominis, quae & Philosophica dicitur continet se intra rationis fines, non trans= greditur humanæ naturæ usum, non ul= tra experientiae terminos progreditur. Verum fides spiritualis hominis quae Chri=

D   stiana

DE VNIVERSALI

stiana dicitur quia uerbo DEI nütitur,
transgreditur rationis fines, naturæ hu-
manæ usum & experientiæ terminos.
Ut ergo animalis homo seu Philosophus
credit secundum operationem potentiae
roboris naturæ, ex quo fit ut etiam uiuat
tantum secundum animam carnis uitiatæ
& uitiosæ: ita spiritualis homo seu Chri-
stianus credit secundum operationem po-
tentiae roboris DEI, Roman. 4. Ver-
su: 18. &c. Ephes. 1. Versu: 19. Ex quo
fit ut etiam uiuat secundum spiritum re-
nouate mentis.

Quomodo autem hanc fidem qua-
nascimur filij Dei consequamur, iam ui-
deamus. Dominus ipse Iohan. 17. Ver-
su: 20. & Paulus Roman. 10. Vers: 17.
Mittunt, nos ad uerbum, ex cuius auditu
fides concipitur, hac enim creditur uer-
bo Euangeli non sine gratia spiritus effi-
caciis in uerbo. Deinde hanc fidem na-
tus homo excitatur ad invocationem
Dei,

GRATIA.

Dei, in qua iuocatione fides fiduciae in corde creature. Nam iuxta filij Dei promissionem pater dat spiritum sanctum pertinentibus eum. Hic spiritus sanctus conouum creat in homine dum in eo fidem excitat eumq; regenerat, atq; hac fide homo iustificatur & acceptus est Deo in dilecto. Huius ordinis exempla habemus in peccatrice, Luc. 7. in Davide, in Manasse, in Publicano, in Latrone, ut interim taceam omnium sanctorum experientiam. Hac fides iustificans dicitur & donum Dei & opus Dei. Donum quidem Dei quia gratis petenti datur, opus uero Dei quia accepta est Deo, ut summum opus hominis, quo homo Deo acceptus est. Capernaitæ, Iohan. 6. interrogant Dominum his uerbis: Quid faciemus ut operemur opera Dei (id est, opera Deo grata) quibus Dominus respondens ait: Hoc est opus Dei ut creditatis in eum quem misit ille. Fides igitur

DE VNIVERSALI

tur opus DEI dicitur, quia ea summē
DEO placet, propter quam etiam reli-
qua obedientia grata est, & sine qua nihil
placet.

Hic obiter teneatur differentia ope-
ris Dei: dicitur enim opus Dei triplici-
ter. Primo opus Dei dicitur quod ipse
facit gubernans & conseruans secundum
suam prouidentiam omnia. Secundo
opus DEI dicitur quod Deo probatur,
ut Fides, Spes, Charitas, & quae ex his
manant. Tertio opus DEI dicitur, non
quod ipse facit sed quod permittit ut eo
utatur ad suam gloriam illustrandam.
Ut induratio Pharaonis, quae tamen ob-
duratio habuit suam propriam causam
in Pharaone uidelicet Tyrannidem &
cruelitatem in peregrinum populum.
Quemadmodum Pharao etsi permissum
erat ei sœuire in populum Israel, idq; pro-
bandi eius causa: tamen non potuit sua
potentia impedire promissionem DEI
factam

GRATIA.

factam filiis Israel de terra Chanaan pos-
sidenda: Ita Satanas etsi permisum est
ei in mundo sœuire in Ecclesiam DEI,
idq; probandi eius caussa: tamen non
potest sua potentia impedire promissio-
nem factam Filiis DEI de regno cœlesti
possidendo. Atq; ita DEVS utitur ma-
litia Diaboli & Pharaonis in suam glo-
riam. Quemadmodum enim nos saepe
bonis operibus Dei male utimur in no-
strum damnum: ita Dominus semper no-
stris malis operibus & Diaboli, bene uti-
tur in suam gloriam secundum suam sa-
cientissimam prouidentiam.

Verum quoniam fides, ut ex dictis
patet, non est humanarum virium tan-
tum, sed donum DEI, tenenda est hæc
Regula:

Quicquid mandat Dominus ut fa-
ciamus, hoc ipsum iubet Dominus ut pe-
tamus, significans non solum conatus

D 3

homi-

DE VNIIVERSALI

hominis & auxilium Diuinum simul re-
quiri, uerum etiam D E V M promptum
esse ad præstandum quod iuxta uolunta-
tem ipsius petimus. 1. Iohan. 5. Ver. 14.
Si quid petierimus secundum uolunta-
tem eius audit nos, hoc est, quod Do-
minus ipse magna asseueratione ait, Io-
han. 16. Versu: 23. Quicquid petier-
itis patrem in nomine meo hoc dabit uo-
bis. Nemo igitur dubitet quin credere
possit, modo fidem à D E O petat qui om-
nium uult salutem iuxta promissionem
constantissimam D E I. Ezech. 33. Ver-
su: 11. Viuo ego, dicit Dominus, nolo
mortem peccatoris, sed ut conuertatur
impius à via sua & uiuat. Huic æterno
D E O cum Filio æterno & spiritu
sancto sit laus, honor, gloria,
imperium in omnem
æternitatem,
Amen.

Con-

GRATIA.

Consolatio Christianorum est dulcis & iucundus conscientiae sensus ex fide Adoptionis in Christo, & ex spe glorificationis per eundem per spiritum sanctum excitatus cum pio uiuendi & moriendo proposito.

Errata

Pag. A. 6. Vers. 18. pro Vers. 26.
lege, Vers. 36. Pag. B. 1. Vers. 6. lege,
gratia est uniuersalis. B. 5. Vers. 15. pro
quia: lege, qua.

H A F N I A E
*Impressit Iohannes Stoc-
kelman.*

*Sumptibus Henrici VValdt-
kirch: C. & B. Hafniensis:
apud quem etiam ue-
nalis extat.*

A N N O

M. D. XCV.

558.